

Ký Ước Tháng Tư

Vũ đăng Khuê

*Mỗi năm cứ đến ngày oan trái!
Ta thấp hương lòng để nhớ thương.
(Thơ Hoàng Hải Thủy)*

Cứ đến ngày oan trái này là lòng mình lúc nào cũng mang 3 tâm trạng: “Ô nhục”, “Tiếc Thương” và “Mong Chờ”. 49 năm sau, hôm nay 30/4/2024, Nỗi “Ô nhục”, “Tiếc Thương” tuy còn nguyên vẹn. nhưng nỗi “Mong Chờ” thì có vẻ như ngày càng xa tắp. Buồn!

Bài thơ của Phùng Quân, một đàn anh trên tôi 2 lớp đã đẩy những suy nghĩ của mình về những cái quá khứ không thể cắt bỏ và cái hiện tại lưu vong không thể phủ nhận, hai thực tại đó quấn lấy nhau và vây bủa những suy nghĩ, những cái nhìn.

Tôi cố ghép lại từng mảnh những câu chuyện từ đây đó của chính mình và người xung quanh để trả lời câu hỏi: Đạo đó. Ngày đó, mình đang ở đâu và đang làm gì?

HOÀI-NIỆM MỘT ĐÔNG-KINH 1975

*Đạo Ba-mươi-tháng-Tư những đêm dài mắt ngủ,
Bạn bè xón xác những niềm riêng.
Bỗng chốc nghe hư-vô bọt bèo,
Ta hận kiếp chim hồng trong cũi nhỏ.
Nhớ chuyện cũ thuở Đông-Du,*

*Mới ngày nào còn tươi trong sách sử.
Cơn ác mộng trở về,
Tô lại hãi hùng chung.
Nhớ con dốc quanh co,
Khuôn viên Tòa Đại Sứ lạnh lùng.*

*Hôm ấy cánh cổng to, giờ đóng chặt!
Ngoài kia đám đông, bạn bè chen chúc.
Cổ chuyện qua song sắt
Những thông-hành ký vội:
ALL COUNTRIES !!!
?????*

*Đi chốn nào đây
Một cõi mộng lung?
Những cặp tình-nhân,
Mới hôm qua hãy còn phong kín,
Từ mai ta sẽ gọi vợ chồng.
Ta đau lòng gặp lại em bên kia dốc,
Ánh mắt u buồn như muốn ngỏ:
"Thân gái dặm trường, anh có hiểu cho không"?*

Cuối tháng 2 năm 1975, tôi về thăm nhà sau 4 năm rời nước. Saigon, vẫn còn những con đường lầy lội “khi mùa mưa về cũng lem nhem bước trên ngõ trơn...” (Nguyễn Đức Quang) nhịp sống vẫn nhộn nhịp dù tin dữ tới tấp bay về, mất tỉnh này, tỉnh nọ. 13/3/1975 Ban Mê Thuật và lần lượt các tỉnh miền Trung thất thủ, đọc được bài phóng sự thật đau buồn, kinh hoàng mang tên ‘Ngày Chủ Nhật Buồn’ đăng trên báo Chính Luận vào cuối tháng 03/1975, tường thuật tại chỗ cuộc triệt thoái khỏi Cao Nguyên dọc đường số 7 nối liền Phú Bổn với Tuy Hòa của quân đoàn 2 VNCH, sau này được biết người tường trình là ký giả lão làng Nguyễn Tú và người ghi lại là Lê Thiệp.

Trong một chương trình do nhóm sinh viên quốc nội tổ chức “Một ngày cơm áo và sách vở cho học sinh, sinh viên Phước Long”, tỉnh thất thủ đầu tiên. Một anh trong ban tổ chức đánh tiếng:
- Tụi tôi dự định làm một chương trình cho Ban Mê Thuật, các anh tham gia không?
Không một chút do dự, một anh bạn trong nhóm tụi tôi đáp ngay: “Rất là sẵn sàng” nhưng sau đó thì vì việc vận chuyển trực trặc, không an toàn, chương trình đã đình lại.

Ngô Chí Dũng

Tôi trở lại Nhật ngày 28/3 trên một chuyến bay toi tả của Hàng Không Việt Nam sau khi rước đồng bào di tản từ miền Trung. Suốt tháng 4 năm đó, Hội Sinh Viên Việt Nam Tại Nhật bắt đầu phát động chương trình “cứu giúp những đồng bào tị nạn miền Trung” tổ chức. Là một thành viên của Hội, tụi tôi rủ nhau xách thùng đi khắp đường phố quyên tiền cứu trợ, trong lúc TV đập vào mắt đầy những hình ảnh toi tả của những người chạy nạn, cảnh tượng xô thực thẳng xuống biển.

Rồi đến một ngày....

30/4/75 tôi đang ở nhà cùng với 2 người bạn, khi thấy cái TV trắng đen chạy hàng chữ tốc báo: “サイゴン政府無条件降伏” (Sài gòn đầu hàng vô điều kiện). Dù biết là chuyện sẽ đến khi nghe tin dữ từ quê nhà suốt cả tháng 4, nhưng cũng bàng hoàng khi biết chắc chắn 100% “Saigon đã rơi vào tay Bắc Quân” . Chỉ trao qua đổi lại với 2 ông bạn cùng phòng vài câu ngắn ngủi, tôi vẫn phải sách cặp đến trường, vì hôm đó bắt buộc phải có mặt vào giờ chuyên môn của một ông thầy khó tính, chỉ 3 lần vắng mặt là coi như rớt môn đó, sang năm phải lấy lại mà tôi đã vắng mặt 2 lần.

Đến sân trường, lại gặp 3 người bạn khác, một ông là Việt, một là Mã Lai, và một là Đài Loan đang nói chuyện bằng tiếng... Bắc Kinh. Chẳng hiểu gì, Hỏi ông bạn Việt Nam thì được biết họ đang nói về tin Saigon thất thủ, tôi lủi thủi vào lớp. Học xong giờ học, tôi về thẳng nơi làm baito gặp nhiều bạn Việt Nam, hình như đó là Odakyu Departo nằm cửa Tây nhà ga Shinjuku. Qua cái màn hình, nơi tụ tập nhóm chửi và rửa tòa nhà Departo này, thì biết một chút chi tiết hơn, giây phút chiếc xe tăng ủi cửa và tiến vào Dinh Độc Lập được ông bạn “vẽ rồng vẽ rắn: Việt cộng vô tới dinh mà mấy cha Dương Văn Minh còn đang ngái ngủ” v...v... Rồi thẳng nào thẳng nấy đều tập trung cho câu chuyện: Mình nên đi hay ở.

Báo Mainichi số ra ngày 1/5 báo tin "Sài Gòn đầu hàng vô điều kiện." Nhưng cũng tối hôm đó, từ những con dốc đường dẫn đến sùr quán Việt Nam Cộng Hòa ở gần nhà ga Yoyogi Hachiman, và ngay trước cổng sùr quán, trong khuôn viên, quanh tòa đại sứ có một cảnh hỗn loạn chưa từng thấy, khu vực Yoyogi vốn dĩ yên lặng này trở thành náo động, “bất thường” hơn ngày thường vì những tiếng hoan hô, đả đảo, tiếng hú còi liên tục của xe cảnh sát, những cái đèn đỏ trên xe cảnh sát chớp chớp liên tục và nhiều xe “機動隊” (Kidotai-Đội dẹp biểu tình) đã kéo đến vây kín khu vực. Trong tòa nhà thì các nhân viên sùr quán, một số anh em sinh viên quốc gia cố thủ, ngoài khuôn viên thì có nhóm thiên tả cùng Nhật Cộng leo vào tấn công, phía ngoài cổng thì anh em từ Takadanobaba, Okubo... kéo đến tiếp viện vì nghe tin: “Tụi nó vào chiếm tòa đại sứ”. Cảnh sát đã can thiệp tức khắc, xông ngay vào giữa để cố ngăn một trận “đổ máu” sẽ xảy ra với nhiều hậu quả không lường trước.

sổ thông hành với hàng chữ *For all countries, except communist countries*”

Rốt cục, thì cảnh sát đã hốt nguyên nhóm “thiên tả” về sở cảnh sát Yoyogi. Và cũng còn canh giữ tiếp tục suốt đêm hôm đó. Sáng mấy hôm sau, tòa đại sứ đóng kín cửa, tôi thấy rất nhiều sinh viên từ khắp nơi trên nước Nhật đổ về để gia hạn thông hành mới. Bên trong có cả nhóm sinh viên tôi quen mặt đã cùng với các nhân viên

tòa đại sứ thiêu hủy tài liệu, phụ giúp trong việc đóng dấu gia hạn sổ thông hành và tất cả là được ký vào ngày

30/4/1975 vì qua ngày này thì Sổ Thông Hành của VNCH trở thành vô giá trị hoặc làm các giấy tờ chứng nhận vợ chồng cho những cặp tình-nhân,

*“Mới hôm qua hãy còn phong kín,
Từ mai ta sẽ gọi vợ chồng.”*

Hay những cặp trở thành vợ thành chồng sau chỉ có vài ngày tìm hiểu

*‘Ánh mắt u buồn như muốn ngỏ:
Thân gái dậm trường, anh có hiểu cho không?’*

Qua khe cửa cổng tòa đại sứ, hàng chồng passport được chuyển vào, và hàng loạt passport đưa ra. Trong đoàn người đó, có cả nhạc sĩ Hoàng Thi Thơ với một chồng passport của các vũ viên trong đoàn do ông dẫn đầu, lúc đó đang lưu diễn tại Nhật.

Những ngày sau đó là những ngày vô nghĩa nhất trong cuộc đời, cùng với vài tên bạn thân đêm suốt sáng, nói chuyện trên trời dưới đất. Có những tên bạn ngày trước thì chung một bàn, chung một mâm, chung ý tưởng, chung một sân khấu, cùng nắm tay trong các đêm lửa trại hè... thì nay đã có những e dè, xa cách. Những tranh cãi xảy ra liên tu bất tận

- Sống nổi với chúng nó à. Mà không nhớ bố mẹ mà bỏ nhà bỏ cửa tất tả di cư vào Nam à! Có nhà không được ở có nước không được về. Tao đéo về.

Còn thằng thì

- Tao tin là thằng việt cộng nó phải đổi, Việt Nam mình hôm nay sẽ khổ, ngày mai sẽ hơn hôm qua. Tao sẽ về.

Tôi cũng đã chọn cho tôi một hướng đi, nhưng muốn tránh những lời qua tiếng lại giữa những cảnh bạn thân hôm trước, ngoạn mục hôm sau, tôi chỉ ngăn cản:

- Mỗi thằng đều có sự lựa chọn, thằng nào muốn về thì về, thằng nào muốn đi thì đi, uống cái đã!

Nhưng uống vào thì cũng đầu vào đấy, sự tình vẫn chẳng thay đổi, những đốp chát, tranh qua luận lại nó theo suốt tôi thời gian đó. Những chán nản, bất an vẫn còn nguyên vẹn.

*“sàn gác trọ những tâm hồn bão nổi
những hào hùng uất hận gói lên nhau
kẻ thức tỉnh ngu ngơ nhìn nắng mới :
ta làm gì cho hết nửa đời sau?”
(Thơ Cao Tần)*

Giữa thời gian đầy hoang mang đó thì tôi gặp Ngô Chí Dũng (NCD), học trên tôi một lớp, người can đảm đi ngược dòng, đứng ra nhận trách nhiệm với mục đích: tìm bãi đáp an toàn cho những người muốn “di tản” ban đầu chỉ là như thế nhưng tầm hoạt động dần dần mở rộng, NCD, Huỳnh Lương Thiện,... rủ tôi phụ giúp làm bản tin, tôi đồng ý vì niềm tin, vì quá đơn giản, tôi đánh máy được và tôi check những lỗi chính trong những bài viết. Thân hơn một chút, NCD giải thích cho tôi về ý nghĩa đấu tranh và tôi trở thành một thành viên lúc nào không biết. Tháng 11 năm đó, nhóm “Người Việt Lưu Vong” công bố một bản tuyên ngôn chắc nịch:

1/ Dù thế hệ cha ông chúng tôi đã bại trận, nhưng chúng tôi vẫn tiếp tục cuộc chiến đấu đầy chính nghĩa này.

2/ Xin thế giới hãy ủng hộ chúng tôi.

Sau mấy lần “nâng cấp” thì Tổ Chức Người Tự Do chính thức ra đời ấy và lấy ngay ngày 1/11/1975 (nhóm Người Việt Lưu Vong công bố những tuyên ngôn) là ngày thành lập, ước nguyện “Mai Nay Chúng Ta Cùng Về Việt Nam” đã làm kim chỉ nam cho anh em chúng tôi. Tôi tâm sự nhiều với anh em hơn, tôi được đọc và Ngô Chí Dũng nghe những lời phải nói là “lạ hoắc” vốn dĩ tôi không bao giờ quan tâm để ý. Từ từ tôi thấm và 1 năm sau, tôi được giao hẳn trọng trách đảm đương Nguyệt San “Người Việt Tự Do”, một trong những nguyệt san đầu tiên của làng báo chí Việt Nam đấu tranh ở hải ngoại qui tụ toàn những tay không chuyên môn, chỉ có tấm lòng. Anh em trong tổ chức đã đi khắp nơi để gặp gỡ, trao đổi, vận động cho cuộc đấu tranh hầu thực hiện ước mơ không chỉ của riêng tôi mà của cả đồng bào tôi.

Có một đoạn trong bài viết “Ca Khúc Khải Hoàn” trích trong “Ung thư ời chào mi” của Lê Thiệp cũng đã nhắc một chuyện vận động này:

“Khi tôi vượt biên được tàu Nhật cứu.

Trong lúc ở trại tỵ nạn, tôi quen và nhất là rất nhanh thân với anh em tổ chức Người Việt Tự Do. Tôi cảm phục họ vì ngay sau 30/4/1975 các anh em đó đã đủ can đảm hiên ngang đứng lên chống Cộng Sản và tuyên bố cuộc chiến đấu chưa dứt vì còn những người trẻ như họ. Do những thân tình từ Việt Nam, Ngô Chí Dũng đã tâm sự rất nhiều và tôi hoàn toàn đồng ý với anh.

Trước ngày tôi lên phi cơ đi Mỹ, Ngô Chí Dũng, Vũ Đăng Khuê và Phạm Thanh Linh, ba cột trụ của tổ chức mời tôi đi ăn. Sau vài hũ Sake, Ngô Chí Dũng chính thức yêu cầu tôi gia nhập tổ chức và đề nghị tôi phụ trách trông coi và phát triển chi bộ ở Mỹ. Họ nghiêm trang. Họ thành khẩn. Họ thua tôi cỡ chục tuổi và coi tôi như anh. Trước cái thâm tình đó, tôi tấn thối lưỡng nan, đành nói:

- Tôi thực sự cảm động về sự tín nhiệm của tổ chức nơi tôi. Thật ra nhìn chung, tình thế khó khăn chưa thấy lối thoát và cá nhân thì tôi sẽ phải đối phó với đời sống mới của một thuyền nhân. Vậy tôi chỉ xin hứa cùng các anh là bất cứ lúc nào tình thế thực sự cần, các anh chỉ hô một tiếng là có mặt tôi.

Lời hứa đó vào năm 1979 đã đẩy tôi vào một khúc quanh của cuộc đời.

Sau bao ngày vận động, một thành quả ra đời: “Mặt Trận Quốc Gia Thống Nhất Giải Phóng Việt Nam” do tướng Hoàng Cơ Minh lãnh đạo, công bố cương lĩnh chính trị ngày 8 tháng 3 năm 1982. Tổ chức Người Việt Tự Do giải thể gia nhập Mặt Trận. Tôi thay áo trắng và khoác áo nâu. Hàng đoàn, hàng loạt đoàn người từ Nhật, từ khắp năm châu đã đổ về quê mẹ, tìm lại chính nghĩa sau những ngày tủi nhục bỏ nước ra đi. Mỗi lần Ngô Chí Dũng trở lại Nhật để làm công tác, xong chuyện công ty, tôi thường đến nhà đối ẩm với NCD, anh kể nhiều chuyện, nhất là chuyện lúc lên cơn sốt rét khi tôi hỏi

- Triệu chứng thế nào?

Anh chỉ tay vào ổ bánh mì ngay sát cạnh

- Đó ngay đó bước ra chỉ vài bước, nhưng người cứ run cầm cập dù đói không thể đứng lên.
- Rồi ông làm thế nào?
- Phải chịu thôi.

Anh kể lại lúc xác Phùng Tấn Hiệp cáng võng đưa về, ông Lê Hồng khóc như mưa.

Tôi lắng sang chuyện khác:

- Xem mấy tấm hình thấy ông để râu, không hợp ông ời.

Anh cười lớn:

- Trong đó lấy gì mà cạo, muốn làm “đẹp mặt” thì phải đợi những chuyến tiếp tế từ hậu trạm mới có dao để cạo chứ.

Có một kỷ niệm mà tôi ân hận nhớ hoài vì tôi đã thất hứa: Trước ngày anh về, anh đi thử máu để xem mình thuộc loại máu nào, vì một tuần sau mới có kết quả, anh dặn tôi:

- Nhớ đi lấy kết quả máu cho tôi rồi gửi cho Trạm Liên Lạc. Tôi quên bém, lần gặp lại anh 1 năm sau đó, anh “mắng” tôi xa xà:

- Có chuyện như thế mà ông cũng không nhớ, nếu trong đó lỡ có chuyện gì phải tiếp máu bằng những phương tiện khá đơn sơ, thì biết loại máu nào mà tiếp? Tôi chết thì sao?

Chiến hữu Ngô Chí Dũng phát biểu trong buổi lễ công bố Cương Lĩnh Chính Trị

Lãnh đạo của tôi: Hoàng Cơ Minh, Ngô Chí Dũng và những anh em tôi đã gặp như Phùng Tấn Hiệp, Lâm Thao, Huỳnh

Trọng Hà, Trương Văn Hưng, Đầu đã hy sinh trên đường về nước, xác vẫn còn nằm lại ở rừng núi Hạ Lào. Tôi còn nợ họ rất nhiều. Không biết bao giờ mới trả được món nợ này khi tuổi càng ngày càng cao, lại thêm một thân thể ngày càng tàn tạ. Nghĩ lại thấy buồn!

V.Đ.K (tháng 4/2021)